

א

היה יום אפריל צלול וקר, והשעונים צלצלו שלוש עשרה. וינסטון סמית' נכנס בדלתות הזכוכית של אחוזות הניצחון, סנטרו נטוע בחזהו מול הרוח המצמיחה וצעדו מהיר, אך לא מהיר דיו למנוע ממערבולת של אבק גרגירי להיכנס איתו.

במבואה עמדו ריחות כרוב מבושל ושטיחים ישנים. לאחד הקירות חוברה בנעצים כרוזה צבעונית, גדולה מדי להצגה בתוך בניין. נראה בה בפשטות פרצוף עצום, שרוחבו יותר ממטר: פני גבר כבן ארבעים וחמש, שלו שפם שחור עבה ותווי פנים קשוחים אך נאים. וינסטון פנה אל המדרגות. לא היה טעם לנסות את המעלית. גם בימים טובים היא כמעט לא עבדה, ובתקופה הנוכחית ניתקו את החשמל בשעות היום. זה היה חלק ממאמץ החיסכון לקראת שבוע השנאה. הדירה הייתה בקומה השביעית ווינסטון, שהיה בן שלושים ותשע וסבל מכיב דליות מעל לקרסולו הימני, התקדם באיטיות ונעצר למנוחה כמה פעמים בדרך. בכל ישורת מדרגות, מול פיר המעלית, ניבט מהקיר הפרצוף הענקי שבכרוזה. הדיוקן תוכנן כך שייראה כאילו העיניים עוקבות אחריו לכל מקום. האח הגדול צופה בך, נכתב מתחת לתמונה. בתוך הדירה, קול עשיר קרא במתק שפתיים רשימת מספרים שהיו קשורים קשר כזה או אחר להפקת ברזל גולמי. הקול בקע מלוחית מתכת סגלגלה, מעין מראה עמומה שהייתה מוטמעת בקיר

הימני. וינסטון הפעיל מתג והקול נחלש מעט, אף כי עדיין נשמע
בבירור. אפשר היה לעמדם את המכשיר (טֶלְצָג שמו), אך לא הייתה
כל דרך לכבות אותו לחלוטין. הוא ניגש לחלון, דמות קטנה, שברירית,
שרזון גופה רק הודגש בסרבול הכחול שהיה מדי המפלגה. שעררו היה
בהיר מאוד, פניו סמוקים מטבעם ועורו מחוספס מרוב שימוש בסבון
גס ובסכיני גילוח קהים, וגם מקור החורף שזה עתה תם.
גם מבעד לשמשה הסגורה, העולם שבחוץ נראה קר. במפלס
הרחוב מערבולות רוח קטנות סחררו אבק וקרעי נייר, ואף על פי
שהשמש זרחה בשמיים מבהיקים, כחולים וחשופים, הכול נראה חסר
צבע, פרט לכרזות המרוחות על כל קיר. הפנים עטורי השפם השחור
בלשו ממרומי כל פינה. הייתה כרזה בחזית הבית שממול. האח
הגדול צופה בך, נכתב שם, והעיניים הכהות הישירו מבט לתוך עיניו
של וינסטון. במפלס הרחוב, כרזה שאחת מפינותיה קרועה התנפפה
בעוויתות ברוח, וכיסתה וגילתה חליפות מילה יחידה: סוֹצְאָנְג. הרחק
משם, מסוק שייט בין הגגות, ריחף לרגע כמו זבוב ואז מיהר משם
במסלול מתעקל – הסיור המשטרתי הציץ בחלונות האנשים. אבל
הסיורים היו חסרי משמעות. רק למשטרת המחשבות הייתה משמעות.
מאחורי וינסטון, הקול מהטלצג המשיך ללהג על ברזל גולמי ועל
יעדי התוכנית התלת-שנתית התשיעית שהושגו ולמעלה מזה. הטלצג
היה מקלט וגם משדר. אם וינסטון הפיק רחש חזק יותר מלחישה
שקטה, המכשיר קלט אותו; יתרה מזאת, כל עוד נמצא בתחום שדה
הראייה של לוחית המתכת, אפשר היה לראותו ולא רק לשמוע אותו.
מובן שלא הייתה שום דרך לדעת אם צופים בך בכל רגע נתון. אפשר
היה רק לנחש באיזו תכיפות משטרת המחשבות בוחרת להתחבר
למכשיר כזה או אחר ומה העקרונות המנחים זאת. ייתכן אפילו שהם
צופים בכולם כל הזמן. כך או כך, הם יכלו להתחבר לכל מכשיר בכל
עת שרצו. היה על כל אדם לנהל את חייו – וכך באמת עשה, מתוך
הרגל שנעשה לחוש – בהנחה שמישהו שומע כל רחש שהוא מפיק
ובוחן כל תנועה שהוא עושה שלא בחושך.

וינסטון נשאר בגבו אל הטלצג. כך בטוח יותר; אף על פי שידע היטב שגם גב עשוי להסגיר. קילומטר משם, מיניסטריון האמת, מקום עבודתו, התנשא עצום ולבן מעל לנוף המפויה. זו, הוא חשב במעין סלידה עמומה – זוהי לונדון, העיר הראשית במנחת א', שהוא המחוז השלישי במספר אוכלוסיו באוקיאניה. הוא ניסה לדלות זיכרון ילדות שיגיד לו אם לונדון תמיד הייתה כזאת. האם תמיד היו הנופים הללו של בתים מרקיבים מהמאה התשע עשרה, שקורות עץ תומכות בצדיהם, שחלונותיהם מוטלאים ביריעות קרטון וגגותיהם בפח גלי, והם מוקפים חומות גינה גחמניות ששוקעות לכל עבר? והמקומות המופצצים, ששם אבק הטיח מסתחרר באוויר ועשבי העֶרְבֶרְבָה מזדחלים מעל עיי החורבות; והמקומות שבהם הפצצות כרו נתיב רחב יותר, וצריפי עץ עלובים צצו כמו לולי תרנגולות? אבל הניסיון העלה חרס, שום זיכרון לא בא: לא נותר דבר מילדותו, פרט לרצף של תמונות מוארות באור בהיר, שהופיעו בלא כל רקע והיו על פי רוב חסרות פשר.

מיניסטריון האמת – מִיְנִימַת בְּשִׁיחֵדֶשׁ* – היה שונה להבהיל מכל דבר אחר בשדה הראייה. זה היה מבנה עצום דמוי פירמידה מבטון לבן מבהיק, נישא אל־על קומות על גבי קומות עד לגובה שלוש מאות מטרים. ממקום עומדו של וינסטון עוד אפשר היה לקרוא, בכיתוב נאה על פני חזיתו הלבנה, את שלוש הסיסמאות של המפלגה:

מלחמה היא שלום

חירות היא עבדות

בורות היא כוח

במיניסטריון האמת היו לפי השמועות שלושת אלפים חדרים מעל לפני הקרקע, והסתעפויות תת־קרקעיות בהתאם. ברחבי לונדון היו

* שפת השיחודש הייתה השפה הרשמית של אוקיאניה. לדיון במבנה השפה ובגיוזרונה, ראו נספח.

רק עוד שלושה בניינים דומים בחזותם ובגודלם. כל המבנים הסובבים אותם התגמדו לעומתם במידה כזאת שאפשר היה לעמוד על הגג באחוזות הניצחון ולראות את ארבעתם בו בזמן. בהם שכנו ארבעת המיניסטריונים שכל מנגנון הממשל התחלק ביניהם: מיניסטריון האמת, שעניינו חדשות, בידור, חינוך ואמנות; מיניסטריון השלום, שעניינו מלחמה; מיניסטריון האהבה, המופקד על החוק והסדר; ומיניסטריון השפעה, הממונה על הכלכלה. ואלה שמותיהם בשיחודש: מינימַת, מינילום, מינילָב ומינישפֶּע.

מיניסטריון האהבה היה המפחיד באמת. לא היו בו חלונות כלל. וינסטון מעולם לא היה בתוך מיניסטריון האהבה וגם לא במרחק חצי קילומטר ממנו. הכניסה הייתה אסורה פרט לענייני עבודה, וגם אז היה צורך לעבור מבוך של גדרות תיל, שערי פלדה ועמדות מקלעים נסתרות. אפילו ברחובות המובילים למחסומים החיצוניים סירו מאבטחים במדים שחורים, פניהם פני גורילה, חמושים באלות ממופרקות.

וינסטון הסתובב בחדות. לפני כן עטה על פניו את הבעת האופטימיות השלווה שכדאי לך לסגל כשאתה עומד בפניך לטלצג. הוא חצה את החדר ונכנס למטבח הזעיר. בכך שיצא מהמיניסטריון בשעה כזאת ויתר על ארוחת הצהריים במזנון, והוא ידע שאין במטבחון אוכל פרט לגוש לחם שחור שיש לשמור לארוחת הבוקר של מחר. הוא הוריד מהמדף בקבוק מלא בנוזל חסר צבע, שעליו מדבקה לבנה פשוטה: "ג'ין הניצחון". המשקה הדיף ריח שמנוני מחליא, כמו שיכר אורז סיני. וינסטון מזג מהבקבוק לספל תה, כמעט מלוא הספל, חישל את עצמו לקראת ההלם וגמע את המשקה כמו תרופה.

מיד נעשו פניו ארגמניים ועיניו החלו לדמוע. הג'ין היה כמו חומצה חנקתית, ומעבר לכך, התחושה כששותים אותו בלגימה אחת הייתה כמו מכה בעורף מאלת גומי. אך כעבור רגע שככה הצריבה בבטנו והעולם התחיל להיראות עליז יותר. הוא שלף סיגריה מחפיסה מעוכה שעליה המילים "סיגריות הניצחון", אבל שכח להיזהר והחזיק את

הסיגריה במאונך; כל הטבק נפל לרצפה. בסיגריה הבאה הצליח יותר. הוא חזר לסלון והתיישב ליד השולחן הקטן שמשמאל לטלצג. הוא פתח את המגירה שבשולחן והוציא ממנה מחזיק ציפורן לכתיבה, קסת דיו ופנקס ריק עבה בגודל קוורטו, בעל גב אדום וכריכה משוישית. משום מה מוקם הטלצג בסלון בעמדה לא רגילה. בדרך כלל הותקנו המסכים על הקיר האחורי, ומשם חלשו על כל החדר, אך כאן היה המכשיר על הקיר הארוך, מול החלון. מצידו האחד הייתה גומחה רדודה, ובה וינסטון ישב עכשיו; כשנבנו הדירות נועדה כנראה להכיל מדפי ספרים. כשישב בגומחה ונצמד לאחור יכול וינסטון להישאר מחוץ לטווח הטלצג, לפחות טווח הראייה. עדיין היה אפשר לשמוע אותו כמובן, אבל כל עוד נשאר בעמדתו הנוכחית, לא היה אפשר לראותו. המבנה החריג של החדר סייע להעלות בדעתו את מה שעמד לעשות כעת.

אבל גם הפנקס שהוציא זה עתה מהמגירה תרם לכך. זה היה ספרון מוזר ביופיו. הנייר היה חלק, בצבע שמנת, מצהיב מעט מזוקן, נייר שלא יוצר כמותו ארבעים שנים לפחות. אך הוא שיער שהספרון קדום בהרבה מזה. הוא ראה אותו בחלון של חנות גרוטאות קטנה ומרופטת באחת משכונות העוני (כרגע לא זכר באיזו בדיוק) ומיד נתקף תשוקה עצומה להשיג אותו לעצמו. חברי מפלגה לא היו אמורים לפקוד חנויות רגילות ("לסחור בשוק החופשי" קראו לזה), אבל זה היה כלל שאין מחמירים בו, כי היו דברים מסוימים, כמו שרוכים וסכיני גילוח, שלא הייתה שום דרך אחרת להשיג. הוא הציץ ימינה ושמאלה, ואז חמק פנימה וקנה את הפנקס בעבור שני דולרים וחצי. כשעשה זאת לא היה מודע למטרה מסוימת שלשמה הוא קונה אותו. הוא נשא אותו הביתה בתיקו, חדור רגשי אשמה. היה מסוכן להחזיק בחפץ כזה, גם כשלא כתוב בו דבר.

ועכשיו הוא עמד להתחיל לנהל יומן. לא היה בכך משום עבירה (לא היו עבירות, כי לא היו עוד חוקים), אבל אם יתגלה, סביר להניח שהעונש יהיה מוות, או לפחות עשרים וחמש שנים במחנה עבודה.

וינסטון התקין ציפורן בידית ומצץ אותה בפיו כדי לנקות אותה משמן. עט הטבילה היה מכשיר כתיבה ארכאי, שמעטים השתמשו בו היום, אפילו לחתימה, והוא השיג עט כזה, בחשאי ובקשיים מסוימים, פשוט בגלל תחושה שהנייר היפהפה בצבע השמנת ראוי שיכתבו עליו בציפורן אמיתית ולא יחרטו עליו בעפרון דיו. למען האמת, הוא לא היה מורגל בכתיבה ביד. חוץ מפתקים קצרים מאוד היה נהוג להכתיב הכול לכתב־שֵׁיחַ – שיטה שכמובן לא באה בחשבון למטרתו הנוכחית. הוא טבל את העט בדיו ואז היסס, רק לשנייה. רעד עבר בקרביו. הסימן הראשון על הדף יהיה הצעד המכריע. באותיות קטנות ומגושמות כתב:

14 באפריל, 1984

הוא נשען לאחור. ירדה עליו תחושה של חוסר אונים מוחלט. ראשית, הוא לא ידע בוודאות אם עכשיו באמת 1984. זו כנראה הייתה בערך השנה, כי הוא היה בטוח למדי שהוא בן שלושים ותשע, והוא האמין שהוא נולד ב־1944 או ב־1945; אבל בימים האלה אף פעם לא היה אפשר לדייק בתאריך בטווח של שנה-שנתיים.

ובעצם – התהייה עלתה בו פתאום – למען מי הוא כותב את היומן הזה? למען העתיד, למען מי שעוד לא נולד. מחשבתו ריחפה רגע סביב התאריך המוטל בספק שעל הדף, ואז נתקלה בחבטה במילה בשיחדש: דוֹחֶשֶׁב. בפעם הראשונה קלט כמה עצומה המשימה שלקח על עצמו. איך ייתכן לתקשר עם העתיד? הרי הדבר בלתי אפשרי מעצם מהותו. או שהעתיד יהיה דומה להווה – ובמקרה זה לא יקשיב לו – או שיהיה שונה ממנו, ואז לא תהיה שום משמעות למצבו הנוכחי.

זמן־מה ישב ובהה בדף במבט נואל. הטלצג השמיע עכשיו מוזיקה צבאית צורמנית. משונה שלא זו בלבד שאיבד את היכולת להתבטא, נראה שאף שכח מה התכוון לומר מלכתחילה. כבר שבועות התכוון

לרגע הזה, ומעולם לא העלה בדעתו שיזדקק למשהו מלבד אומץ. הכתיבה עצמה תהיה קלה. יהיה עליו רק להעביר אל הדף את המונולוג חסר המנוח שמתנגן ללא הרף בראשו כבר שנים, פשוטו כמשמעו. אבל ברגע זה, אפילו המונולוג יבש. יתר על כן, הוא הרגיש תחושת גירוד בלתי נסבלת בדליות ברגליים. הוא לא העז לגרד את הכיב, כי בכל פעם שעשה כן התפתחה שם דלקת. השניות הלכו ונקפו. הוא לא היה מודע לדבר, רק לריקנות הדף שמולו, לגירוד בעור שמעל לקרסול, לשאגת המוזיקה ולסחרחרות קלה מהג'ין. פתאום התחיל לכתוב בחמת בהלה, בלי מודעות שלמה למילים שהעלה על הכתב. כתב ידו הקטן אך הילדותי נדד מעלה ומטה על הדף והשיר מעליו קודם את האותיות הגדולות ולבסוף גם את סימני הפיסוק:

14 באפריל, 1984. קולנוע אתמול בערב. רק סרטי מלחמה. סרט אחד טוב מאוד על הפצצת ספינה מלאה בפליטים, איפשהו בים התיכון. הקהל נהנה מאוד מצילומים של איש שמן עצום שמנסה לברוח בשחייה, והמסוק רודף אחריו. קודם רואים אותו מדשדש במים כמו דולפין שמן, ואז רואים אותו דרך הכוונות של המסוק, ואז הוא מלא חורים והים סביבו נעשה ורוד והוא שוקע פתאום כאילו המים חדרו לתוכו מהחורים. הקהל שאג מרוב צחוק כשהוא שקע. אחר כך ראו סירת הצלה מלאה בילדים ומסוק מרחף מעליה. אישה בגיל העמידה אולי יהודייה ישרה בחרטום והחזיקה ילד קטן בערך בן שלוש. ילד קטן שצורח מפחד ומחביא את הראש שלו בין השדיים שלה כאילו מנסה להתחפר בתוכה והאישה כורכת סביבו זרועות ומנחמת אותו אפילו בעצמה מכחילה מרוב פחד. כל הזמן היא מכסה אותו עד כמה שאפשר כאילו היא חושבת שהזרועות שלה יגנו עליו מהכדורים. ואז המסוק מנחית פצצת 20 קילו ביניהם הבזק אדיר והסירה מתרסקת

לרסיסים. אחר כך צילום נפלא של זרוע של ילד עולה עולה עולה באוויר בטח מסוק שהתקינו לו מצלמה בחרטום עקב אחריה והיו הרבה מחיאות כפיים מהמושבים של חברי המפלגה אבל אישה אחת למטה בחלק של הפרולים באולם התחילה פתאום להשתולל ולצעוק שלא צריכים להראות כאלה דברים לא מול הילדים זה לא בסדר לא מול הילדים ממש לא בסדר עד שהשוטרים הוציאו הוציאו אותה לא נראה לי שקרה לה משהו לאף אחד לא אכפת מה חתיכת פרולית אומרת תגובה טיפוסית של פרול אלה אף פעם לא...

וינסטון הפסיק לכתוב, בין השאר כי סבל מעווית שרירים. הוא לא ידע מה הביא אותו לשפוך את זרם השטויות האלה. אבל המעניין הוא שבזמן שעשה זאת הצטלל בעיני רוחו זיכרון אחר לגמרי, עד כדי כך שכמעט הרגיש שביכולתו לכתוב אותו. עכשיו נוכח שבגלל התקרית האחרת החליט פתאום לחזור הביתה ולהתחיל את היומן דווקא היום.

הדבר קרה באותו בוקר במיניסטריון, אם אפשר לומר על דבר כה מעורפל שהוא קרה.

השעה הייתה כמעט אחת עשרה אפס אפס, ובמחלקת הרשומות, שבה וינסטון עבד, אנשים גררו כיסאות מתאי המשרדים וקיבצו אותם במרכז האולם מול הטלצג הגדול, לקראת שתי דקות השנאה. בזמן שווינסטון התיישב באחת השורות האמצעיות נכנסו פתאום לחדר שני אנשים; וינסטון כבר ראה את שניהם בעבר אך לא דיבר איתם מעולם. אחת מאלה הייתה בחורה שעבר מולה פעמים רבות במסדרונות. הוא לא ידע מה שמה, אבל ידע שהיא עובדת במחלקת הבדיון. מן הסתם – הזדמן לו לראות אותה אוחות מפתח ברגים בידיים מלוכלכות בגרזי – היא עסקה בתחזוקה כזו או אחרת של אחת ממכונות חיבור הרומנים. היא הייתה בחורה נחושה למראה, כבת עשרים ושבע, בעלת שיער כהה סמיך, פנים מנומשים ותנועות

אתלטיות זריזות. סרט ארגמני צר, סמל הליגה הצעירה נגד מין, נכרך פעמים מספר סביב מותני הסרבל שלה, הדוק דיו להדגיש את חיטוב ירכיה. וינסטון סלד ממנה מהרגע הראשון שראה אותה. הוא ידע למה: משום שהיא הצליחה לשדר אווירה של מגרשי הוקי ואמבטיות קרות וטוילים קהילתיים וניקיון מחשבה כללי. כמעט כל אישה עוררה בו סלידה, בייחוד הצעירות והיפות. ההזדהות העיוורת ביותר עם ערכי המפלגה נמצאה תמיד אצל נשים, בייחוד צעירות; הן אלה שבלעו את הסיסמאות, הן שהתנדבו לדווח על סימנים לחריגה מהנאמנות המחשבתית. אבל הבחורה האחת הזאת עשתה עליו רושם מסוכן יותר מרובן. פעם אחת, כשעברו שניהם במסדרון, היא לכסנה אליו מבט מהיר, שכמו חדר לתוכו ולרגע מילא אותו אימה חשכה. אפילו חלף בו הרעיון שאולי היא סוכנת של משטרת המחשבות. נכון, זה היה דבר מאוד לא סביר. ועם זאת, הוא המשיך להרגיש אי-נוחות מיוחדת, שנמהלו בה פחד ואיבה, כל אימת שהייתה בקרבת מקום. האדם האחר היה איש ושמו או'בריאן, חבר החוג הפנימי של המפלגה שכיהן בעמדה כה חשובה ומרוחקת שווינסטון ידע רק במעורפל מה טיבה. שתיקה רגעית נפלה על האנשים שסביב הכיסאות כשראו את הסרבל השחור של חבר החוג הפנימי מתקרב. או'בריאן היה גבר גדול ומוצק, בעל צוואר עבה ופרצוף גס, מבודה, אלים. למרות חזותו המרתיעה הייתה מידה של קסם בתנועותיו. היה לו מנהג ליישר את המשקפיים על אפו בתנועה שמשוהו בה הרגיע עוינות – משהו מתורבת שאין להגדירו. התנועה הייתה עשויה להזכיר בן אצולה מהמאה השמונה עשרה המציע טבק הרחה, אילו נמצא עוד מישהו שחושב בדימויים כאלה. וינסטון ראה את או'בריאן אולי תריסר פעמים בכמעט תריסר שנים. הוא הרגיש משיכה עמוקה אליו, ולא רק מפני שסקרנה אותו הסתירה שבין גינוניו המנומסים של או'בריאן לגוף המתאגרף שלו. הרבה יותר מכך היה זה מתוך אמונה כמוסה – אולי אפילו לא אמונה, רק תקווה – שהאדיקות הפוליטית של או'בריאן אינה שלמה. ואולי מה שניבט מפניו אפילו לא היה חוסר

אדיקות אלא פשוט בינה. כך או כך, הוא נראה כמו אדם שאפשר לדבר איתו, אם תצליח איכשהו להתחכם לטלצג ולתפוס אותו לבדו. וינסטון מעולם לא עשה כל מאמץ לאמת את הניחוש; מה גם שלא הייתה שום דרך לעשות זאת. ברגע הנוכחי או'בריאן הציץ בשעון היד שלו, ראה שהשעה כמעט אחת עשרה, ונראה שהחליט להישאר במחלקת הרשומות עד תום שתי דקות השנאה. הוא התיישב בשורה שווינסטון ישב בה, במרחק שני כיסאות ממנו. ביניהם ישבה אישה שעבדה בתא הסמוך לזה של וינסטון, אישה קטנה ששערה בצבע חול. הבחורה שחורת השיער ישבה מאחוריו.

כעבור רגע בקעה מהמסך שבקצה החדר צווחה חורקנית מחרידה, כמו מאיזו מכונה מפלצתית שלא שומנה. זה היה צליל עוכר שלווח ששערות העורף סומרות למשמעו. בא זמן השנאה.

כרגיל הוקרן על המסך פרצופו של עמנואל גולדשטיין, אויב העם. שריקות בוז נשמעו פה ושם בקהל. האישה הקטנה ששערה בצבע חול צווחה בפחד מעורב בגועל. גולדשטיין היה העריק הבוגדני שפעם, מזמן (אף אחד לא זכר מתי בדיוק) היה אחת הדמויות המובילות במפלגה, במעמד כמעט שווה לזה של האח הגדול בכבודו ובעצמו, ואז נעשה מעורב בפעילויות אנטי־מהפכניות, נידון למוות ונעלם לאחר בריחה מסתורית. התוכנית של שתי דקות השנאה השתנתה מיום ליום, אבל גולדשטיין היה תמיד הדמות המרכזית. הוא היה הבוגד הקמאי, הראשון שטימא את טוהר המפלגה. כל פשע שנעשה מאז נגד המפלגה, כל מעשה בוגדנות, חבלה, כפירה, סטייה – כולם נבעו ישירות ממשנתו. אי־שם הוא עדיין חי וזומם את מזימותיו: אולי הוא יושב מעבר לים, בחסות מממניו הזרים; ואולי אפילו – כך טענו השמועות מפעם לפעם – הוא מתחבא אי־שם על אדמת אוקיאניה עצמה.

סרעפתו של וינסטון התכווצה. בכל פעם שראה את פניו של גולדשטיין התמלא תערובת רגשות כאובה. הפנים היו פני יהודי צנומים, עטורים הילה פלומתית גדולה של שיער לבן וזקנקן קטן –

פנים פיקחיים, ועם זאת איכשהו בזויים מטבעם, והיה מין שיטיון אווילי באף הצר הארוך שבקצהו משקפיים. הפנים דמו לפני כבש, וגם בקול היה משהו כבשי. גולדשטיין, כרגיל, שפך קיתונות של ארס על דוקטרינות המפלגה – מתקפה כה מוגזמת ומעוותת שכל ילד יכול להבין את השקר שבה, ובה בעת אמינה דייה למלא את השומע בתחושה מבהילה שאנשים אחרים, שקולים פחות ממנו, עלולים ליפול בפח. הוא לעג לאח הגדול, הוא הוקיע את דיקטטורת המפלגה, הוא תבע לחתום לאלתר על הסכם שלום עם אֵירְסִיה, הוא סָנַגַר על חופש הדיבור, על חופש העיתונות, על חופש ההתקהלות, על חופש המחשבה, הוא זעק בהיסטריה שרוח המהפכה ננטשה – וכל זה בבלייל מהיר של מילים ארוכות שהיה מין פרודיה על הסגנון השגור בפי נואמי המפלגה, ואפילו הכיל ביטויים בשיחדש: למעשה, שיעור השיחדש בדבריו היה גבוה מכל מה שחבר מפלגה היה עשוי להשתמש בו ביום-יום. וכל אותו זמן, לבל יהיה ספק כלשהו בדבר המציאות שהלהג המתעתע של גולדשטיין מסתיר, מאחורי ראשו על הטלצג צעדו טורים אינסופיים של צבא אֵירְסִיה – שורות על גבי שורות של גברים מוצקים למראה, שפניהם פנים אסייתיים חסרי הבעה, והם צפו ועלו על פני המסך, נעלמו והתחלפו בפנים אחרים, זהים להם לחלוטין. הרעם הקצבי העמום של מגפי החיילים שימש רקע לקול פעייתו של גולדשטיין.

לא חלפו שלושים שניות מתחילת השנאה וכבר נשמעו קריאות זעם בלתי נשלטות ממחצית האנשים שבחדר. פני הכבש הזחוחים על המסך, והכוח המחריד של צבא אֵירְסִיה מאחוריהם, היו למעלה מכוחם לשאת; חוץ מזה, די היה לראות את גולדשטיין ואפילו לחשוב עליו, ופחד וכעס התעוררו מיד. הוא היה מושא שנאה קבוע יותר מאֵירְסִיה וממְזֶרְסִיה גם יחד, כי בכל פעם שאוקיאניה נלחמה באחת משתי המעצמות שרר בדרך כלל שלום בינה ובין האחרת. אבל המשונה היה שאף על פי שהכול שנאו את גולדשטיין ותיעבו אותו, אף על פי שבכל יום – אלף פעם ביום, מעל במות, בטלצג,

בעיתונים, בספרים – התאוריות שלו הופרכו, רוסקו, הושמו ללעג, הוצגו לעיני הציבור בכל ערוותן העלובה – למרות כל זה, מעולם לא נראה שהשפעתו פוחתת. תמיד נמצאו פתאים חדשים שרק חיכו שיפתה אותם. בכל יום שעבר חשפה משטרת המחשבות עוד מרגלים ומחבלים עושי דברו. הוא עמד בראש צבא צללים עצום, רשת תת־קרקעית של קושרי קשר שכל מרצם נתון להפלת המדינה. השמועות סיפרו שהרשת הזאת נקראת "האחווה". סופר בלחישות גם על ספר נורא, סך כל הכפירות כולן, ספר פרי עטו של גולדשטיין שמופץ בחשאי פה ושם. זה היה ספר ללא כותרת. אם התייחסו אליו בכלל, קראו לו פשוט "הספר". אבל כל אלה היו דברים שיודעים עליהם רק משמועות מעורפלות. שום חבר מפלגה מהוגן לא יזכיר את האחווה או את הספר אם יוכל להימנע מכך.

בדקה השנייה התגברה השנאה והייתה לטירוף. אנשים זינקו במקומותיהם וצרחו במלוא ריאות בניסיון להטביע את הפעיות המוציאות מן הדעת שבאו מהמסך. פניה של האישה הקטנה בעלת השיער החולי נצבעו בוורוד עז, והיא פערה את פיה וסגרה אותו כמו דג על היבשה. אפילו פניו הכבדים של או'בריאן היו סמוקים. הלה ישב זקוף מאוד בכיסאו, וחזהו המוצק גאה ורטט כאילו ניצב מול נחשול. הבחורה שחורת השיער מאחורי וינסטון התחילה לצעוק "חזיר! חזיר! חזיר!", ופתאום הרימה מילון שיחדש כבד והשליכה אותו אל המסך. המילון פגע באפו של גולדשטיין וניתז ממנו; הקול המשיך ללא הפוגה. ברגע של צלילות נוכח וינסטון שגם הוא צורח עם האחרים ומטיח את עקבו בחישורי הכיסא. לא הצורך לגלם תפקיד היה הדבר הנורא בשתי דקות השנאה אלא העובדה שאי אפשר לא להצטרף. כל צורך בהעמדת פנים נגוז בתוך שלושים שניות. שיכרון חושים איום של פחד ונקמנות, רצון להרוג, לענות ולרסק פרצופים בקורנס התפשט בנוכחים כמו זרם חשמלי והפך את הצופה, גם בעל כורחו, למטורף צורח ומעווה פנים. ועם זאת, הזעם היה רגש מופשט, חסר מען, שאפשר להסיטו ממושא אחד לאחר כמו להבת מרתכה.

וכך היה רגע שבו שנאתו של וינסטון לא כוונה אל גולדשטיין כלל, אלא להפך – אל האח הגדול, אל המפלגה ואל משטרת המחשבות; וברגעים כאלה יצא ליבו אל הכופר הבודד והמבוזה שעל המסך, אביר האמת והשפיות היחידי בעולם שכולו שקרים. ואולם כעבור רגע שוב היה בשר משרם של הסובבים אותו, וכל מה שנאמר על גולדשטיין היה אמת בעיניו. ברגעים האלה, תיעובו הסודי לאח הגדול התחלף בהערצה, והאח הגדול כמו התנשא למרומים, מגן עשוי ללא חת, בלתי מנוצח, שניצב כצוק איתן מול עדרי האדם מיבשת אסיה, וגולדשטיין, למרות בידודו, למרות חוסר האונים שלו והספק שריחף מעל עצם קיומו, נראה כמו מין מכשף זדוני שדי בכוח קולו למוטט את מבנה התרבות.

לרגעים היה אפשר אפילו לנתב את רגש השנאה לכאן או לכאן בכוח הרצון. פתאום, במאמץ נמרץ כמו זה שנדרש כדי לעקור את הראש מהכר בשעת סיוט, הצליח וינסטון להסיט את שנאתו מהפרצוף שעל המסך אל הצעירה שחורת השיער שמאחוריו. בעיני רוחו הבזיקו הזיות יפהפיות, מלאות חיים. הוא יכה אותה למוות באלת גומי. הוא יקשור אותה עירומה לעמוד ויחורר את בשרה בחיצים, כמו שעשו לסבסטיאנוס הקדוש. הוא יאנוס אותה וישסף את צווארה ברגע השיא. יתרה מזאת, עכשיו הוא היטיב להבין למה הוא שונא אותה. הוא שונא אותה כי היא צעירה ויפה ואל־מינית, כי הוא רוצה לשכב איתה ולעולם לא יעשה זאת, כי על מותניה הגמישים והענוגים, שכמו מבקשים שתחבק אותם בזרועך, כרוך רק האבנט הארגמני הנתעב, הסמל האלים של ההתנזרות.

השנאה גאתה אל שיאה. קולו של גולדשטיין נעשה לפעיית כבש של ממש, ולרגע התחלף גם פרצופו בפני כבש. ואז נמוגו פני הכבש והיו לדמותו של חייל מצבא אַיֶרְסיה, והחייל הלך והתקדם, ענקי ונורא, ותת־המקלע שלו שאג וכמו הגיח מתוך פני המסך, ואחדים מהיושבים בשורות הראשונות נרתעו לאחור בכיסאותיהם. אבל בו ברגע התמלטה מפּי כל הצופים אנחת רווחה עמוקה, כי הדמות

העוינת נמוגה והייתה לקלסתרן של האח הגדול, שחור שיער, שחור שפם, מלא עוצמה ורוגע מסתורי, וכה עצום עד שכמעט מילא את המסך. איש לא שמע מה האח הגדול אומר. היו אלה פשוט מילות עידוד, מסוג המילים שנאמרות בשאון הקרב, מילים שאין להן מהות ברורה אך בעצם הגייתן משיבות את האמון. ואז שוב נגזו פניו של האח הגדול, ובמקומם הופיעו בכתב מודגש שלוש הסיסמאות של המפלגה:

מלחמה היא שלום
חירות היא עבדות
בורות היא כוח

אבל נדמה שפניו של האח הגדול צרובים עוד כמה שניות על המסך, כאילו הרושם שהותירו על רשתיות כל הצופים עז מכדי להימחות מיד. האישה הקטנה בעלת השיער החולי רכנה מעל לגב הכיסא שלפניה. היא הושיטה ידיים אל המסך ומלמלה ברעד מילים שנשמעו כמו "מושיעו!". אחר כך הליטה את פניה בידיה. היה ברור שהיא נושאת תפילה.

ברגע זה פצחה כל קבוצת האנשים במזמור איטי, עמוק וקצבי: "אח ג־דול!... אח ג־דול!... אח ג־דול!" פעם אחר פעם, לאט מאוד, בהפסקה ארוכה בין שתי ההברות המוטעמות – רחש כבד, מלחמש, שהייתה בו מין פראות משונה, כאילו ברקע נשמעו רקיעות רגליים יחפות והלמות תופי טס־טס. הם המשיכו בכך אולי שלושים שניות. היה זה פזמון חוזר שנשמע לעיתים קרובות ברגעים של רגש עז מהכיל. בחלקו היה זה שיר הלל לחוכמתו של האח הגדול ולתפארתו, אך עוד יותר מכך היה זה מעשה של היפנוזה עצמית, הטבעה מכוונת של התודעה באמצעות רעש קצבי. קרביו של וינסטון כמו התמלאו קור. בשתי דקות השנאה הוא לא יכול שלא להשתתף בטירוף הכללי, אבל שירת ה"אח ג־דול!... אח ג־דול!" התת־אנושית הזאת תמיד

מילאה אותו זוועה. מובן מאליו שהוא זימר עם כל האחרים: לא הייתה כל אפשרות לנהוג אחרת. האינסטינקט ציווה להסוות את רגשותיך, לשלוט בפניך, לעשות מה שעושים כולם. אבל ייתכן שהיו כמה שניות שההבעה בעיניו הסגירה אותו. ובדיוק ברגע הזה קרה הדבר המשמעותי – אם אכן קרה.

מבטו נתקל להרף עין בזה של או'בריאן. או'בריאן כבר קם על רגליו. קודם הסיר את משקפיו ועכשיו החזיר אותם אל אפו בתנועה האופיינית לו. אבל היה שבריר שנייה שמבטיהם הצטלבו, ובזמן שזה קרה וינסטון ידע – כן, ידע! – שאו'בריאן והוא חושבים את אותה המחשבה. מסר ברור ומובהק עבר ביניהם. כאילו שני המוחות נפתחו והמחשבות זרמו ביניהם מבעד לעיניים. "אני איתך," כך נדמה שאו'בריאן אומר לו. "אני יודע בדיוק מה אתה מרגיש. אני יודע הכול על הבוז שלך, על השנאה, על הגועל שאתה מרגיש. אבל אל תדאג, אני לצידך!" ואז חלף הבזק ההבנה, ופניו של או'בריאן נעשו אטומים כמו פני כל האחרים.

זה היה הכול, והוא כבר לא היה בטוח אם הדבר קרה. אף פעם לא היה המשך לתקריות כאלה. הן רק כלכלו בו את האמונה, או התקווה, שהוא אינו אויב המפלגה היחיד. אולי למרות הכול יש אמת בשמועות על קשר מחתרתי עצום – אולי האחוה באמת קיימת! למרות הרצף הלא נגמר של מעצרים והודאות והוצאות להורג, קשה היה להיות בטוח שהאחוה אינה פשוט בדיה. היו ימים שהוא האמין בה והיו ימים שלא. לא היו ראיות, רק הבלחות שאולי יש להן משמעות ואולי לא: קרעי שיחות ששמע, שרבוטים חיוורים על קירות חדרי שירותים – ופעם אחת, כששני זרים נפגשו, הייתה אפילו תנועת ידיים קטנה שהעידה אולי על הכרה. רק השערות וניחושים: קרוב לוודאי שהוא דמיין הכול. הוא חזר לתא המשרד שלו בלי מבט נוסף אל או'בריאן. כמעט לא עלה בדעתו לחפש המשך למגע החולף שהתקיים ביניהם. גם אילו ידע איך לעשות מעשה כזה, הדבר היה כרוך בסכנה בלתי נתפסת. שנייה או שתיים חלף ביניהם

מבט דר־משמעי, וזה סוף הסיפור. אבל אפילו זה היה מאורע שנחלק בזיכרון, בבדידות המסוגרת שנגזרה על החיים. וינסטון התנער והזדקף בכיסאו. הוא פלט גיהוק. הג'ין עלה מקיבתו.

עיניו שבו והתמקדו בדף. הוא גילה שבזמן שישב חסר אוניס והרהר הוא גם כתב, כאילו ידו נעה מעצמה. ועתה לא היה זה כתב היד המגושם והלחוץ שכתב בו קודם. העט שלו גלש בעונג על הנייר החלק, וכתב באותיות גדולות ומסודרות...

הלאה האח הגדול

הלאה האח הגדול

הלאה האח הגדול

הלאה האח הגדול

הלאה האח הגדול

... פעם אחר פעם, מלוא חצי דף.

הוא לא הצליח לדכא תחושת בהלה. התגובה הייתה מגוחכת, כי לא היה במילים המסוימות הללו משהו מסוכן יותר מהמעשה הראשוני של פתיחת היומן; אבל לרגע הוא התפתה לתלוש מהפנקס את הדפים שהשחית ולזנוח את כל הרעיון.

אבל הוא לא עשה זאת, כי הוא ידע שאין טעם. בין שיכתוב "הלאה האח הגדול" ובין שיימנע מכתובה, אין שום הבדל. אם ימשיך בכתבת היומן ואם לא, אין הבדל. בכל מקרה, משטרת המחשבות תתפוס אותו. הוא כבר פשע; גם אילולא הציב את העט על הנייר, הוא כבר ביצע את הפשע המהותי, הפשע שכל הפשעים האחרים מוכלים בו. "פֶשַׁע־חֶשֶׁב", כך קראו לזה. פשע־חֶשֶׁב הוא לא דבר שאפשר להסתיר לעד. אולי תחמוק מגילוי תקופת־מה, אולי אפילו שנים, אבל במוקדם או במאוחר יתפסו אותך.

זה תמיד קורה בלילה – כל המעצרים תמיד נעשים בלילות. אתה

נקרע משינה, יד גסה מטלטלת את כתפייך, אורות מעוורים, טבעת פרצופים קשוחים סביב המיטה. ברובם המכריע של המקרים אין משפט ואין כל דיווח על המעצר. אנשים פשוט נעלמים, תמיד בשעות הלילה. שמך נמחק מהרישומים, כל תיעוד של כל דבר שעשית אי פעם נמחה, העובדה שהתקיימת פעם מוכחשת ואז נשכחת. אתה מבוטל, מאוין: "מאיידים" אותך, זה הניסוח הרגיל.

לרגע אחזה בו מין היסטריה. הוא התחיל לשרבט בכתב יד חפז, מרושל:

יירו בי לא אכפת לי יירו בי בעורף לא אכפת לי הלאה האח
הגדול תמיד הם יורים בעורף לא אכפת לי הלאה האח הגדול...

הוא נשען בכיסא בתחושת בושה קלה והניח את העט מידו. כעבור רגע נרתע בבהלה. מישהו דפק בדלת.

כבר! הוא ישב דומם כעכבר, בתקוות שווא שמי שדפק בדלת יסתלק אחרי ניסיון אחד. אך לא, הדפיקות חזרו. אסור להשתהות, זה הכי גרוע. ליבו הלם כמו תוף, אבל פניו, מכוח ההרגל המושרש, היו כנראה ריקים מהבעה. הוא קם ונע בכבודות אל הדלת.